

Sygn. akt I NWW 183/22

POSTANOWIENIE

Dnia 1 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski

w sprawie A. K. oskarżonego o czyn z art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k.
w zw. z art. 11 § 2 k.k. i innych

na skutek wniosku obrońcy o wyłączenie sędzi L. S. – delegowanej
przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia obowiązków w Sądzie Okręgowym
w Ł. od orzekania w sprawie o sygn. V Ka [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 1 grudnia 2022 r.

**na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. zawiesza postępowanie
w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędzi L. S. – delegowanej
przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia obowiązków w
Sądzie Okręgowym w Ł. do czasu wydania przez Trybunał
Konstytucyjny orzeczenia w sprawie SK 32/21.**

UZASADNIENIE

W czasie rozprawy apelacyjnej w dniu 22 kwietnia 2022 r. obrońca oskarżonego A. K. na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. złożył wniosek o wyłączenie ze składu orzekającego sprawy toczącej się przed Sądem Okręgowym w Ł. V Wydział Karny Odwoławczy pod sygn. akt V Ka [...] sędziego Sądu Rejonowego L. S. delegowanej do Sądu Okręgowego w Ł.. W uzasadnieniu wniosku obrońca wskazał, że „z uwagi na fakt, iż sprawa ma być rozpoznana przez sędziego delegowanego do orzekania w sądzie wyższej instancji, jak również mając na względzie zawistość przed Trybunałem Konstytucyjnym sprawy za sygn. SK 32/21 w zakresie zbadania zgodności z Konstytucją art. 77 § 1 prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z

art. 45 ust 1,2, art. 10 ust. 2 i art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP, zachodzą uzasadnione wątpliwości [...] na podniesionym stanowisku Rzecznika Praw Obywatelskich przedstawionym w w/w sprawie zawisłej przed TK, a dotyczących trybu, sposobu oraz charakteru aktu delegacji sędziego do orzekania w sądzie wyższej instancji przez uprawniony do tego podmiot”.

Postanowieniem z 1 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy w Ł. (V Ka [...]) na podstawie art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1904 z późn. zm., dalej: u.SN) przekazał powyższy wniosek o wyłączenie Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego celem nadania mu dalszego biegu. W uzasadnieniu wskazał, że wobec tego, iż wniosek obrońcy oskarżonego A. K. o wyłączenie od udziału w przedmiotowej sprawie sędziego L. S. - delegowanej przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym w Ł. - odwołuje się do argumentów podniesionych w stanowisku Rzecznika Praw Obywatelskich, wyrażonym w uzasadnieniu przystąpienia do zawisłej przed Trybunałem Konstytucyjnym sprawy o sygnaturze akt SK 32/21, to w istocie wniosek ten zasadza się na zarzucie braku niezawisłości sędziego delegowanego i niezależności sądu orzekającego z jego udziałem.

W dniu 29 września 2022 r. Sąd Najwyższy wystąpił do oskarżonego o wskazanie w terminie 7 dni, czy z uwagi na podniesione we wniosku o wyłączenie sędziego zarzuty, wnosi o rozpoznanie tegoż wniosku w trybie art. 26 § 2 u.SN, czy też w trybie przewidzianym w art. 42a § 3 i n. ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2020, poz. 2072 ze zm.), wskazując, iż brak stanowiska w wyznaczonym terminie będzie równoznaczny z wnioskiem o nadanie wnioskowi o wyłączenie sędziego biegu w trybie art. 26 § 2 u.SN.

Pismem z 27 października 2022 r. (data prezentaty) obrońca oskarżonego oświadczył, iż podstawa prawna wniosku o wyłączenie Sędziego, została wprost wskazana w jego treści. Jak wynika bowiem z przebiegu rozprawy odwoławczej z dnia 22 kwietnia 2022 r., obrońca składając przedmiotowy wniosek o wyłączenie Sędziego wprost wskazał, iż jego podstawą jest treść art. 41 § 1 k.p.k. Następnie oświadczył, że niezależnie od powyższego, na wypadek przyjęcia

i uznania przez Sąd Najwyższy, iż w/w wniosek o wyłączenie Sędziego powinien zostać rozpoznany w trybie art. 26 § 2 u.SN - rozpoznanie przedmiotowego wniosku przez Sąd Najwyższy w składzie ukształtowanym stosownie do przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. poprzez udział wyznaczonego sędziego w rozpoznaniu przedmiotowego wniosku o wyłączenie sędziego, stanowiło będzie w istocie naruszenie zakazu *nemo iudex in causa sua*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ze względu na sformułowany we wniosku obrońcy oskarżonego A. K. o wyłączenie od udziału w przedmiotowej sprawie sędziego L. S. - delegowanej przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym w Ł. zarzutu i odwołaniem się w tym względzie do argumentów podniesionych w stanowisku Rzecznika Praw Obywatelskich, wyrażonym w uzasadnieniu przystąpienia do zawisłej przed Trybunałem Konstytucyjnym sprawy o sygnaturze akt SK 32/21, w ocenie Sądu Najwyższego, wniosek ten powinien być rozpoznany na podstawie art. 26 § 2 u.SN.

Zgodnie bowiem z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm., dalej: u.SN) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Należy przy tym podkreślić, że przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Wskazany przepis ustanawia właściwość funkcjonalną Sądu Najwyższego w postępowaniu w przedmiocie wyłączenia sędziego, czyli postępowaniu mającym charakter pomocniczy (wpadkowy).

Wniosek, o którym mowa w art. 26 § 2 u.SN podlega rozpoznaniu „na zasadach określonych w odrębnych przepisach”, co należy rozumieć,

że zastosowanie znajdują przepisy proceduralne właściwie dla sprawy głównej, a zatem w sprawach karnych powinien być on rozpoznawany na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego, a w sprawach cywilnych na zasadach określonych w Kodeksie postępowania cywilnego.

Zauważyć należy, że w sprawie karnej podstawą wyłączenia sędziego mogą być okoliczności wymienione enumeratywnie w art. 40 k.p.k. albo – w myśl art. 41 § 1 k.p.k. – „okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie”. Jednakże w niniejszej sprawie podstawę rozpoznania wniosku stanowi przywołany wyżej art. 26 § 2 u.SN.

Wykładni art. 26 § 2 u.SN należy dokonywać w sposób mający na względzie konieczność zapewnienia skutecznej ochrony prawa strony do rozpoznania konkretnej sprawy przez niezależny i bezstronny sąd, przy poszanowaniu stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyrażonego w wyroku z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sądowi Najwyższemu. Wykładnia ta powinna umożliwiać kontrolę tego, czy w konkretnej sprawie nie dochodzi do naruszenia standardu niezależności i bezstronności sądu, gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Zarówno art. 47 Karty Praw Podstawowych UE, jak i art. 45 Konstytucji RP gwarantują bowiem każdemu prawo do rzetelnego i bezstronnego rozpoznania sprawy przez niezależny sąd (tak też postanowienie Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2020 r., I NWW 42/20). W kwestii tej wypowiedział się też Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu 7. sędziów Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2020 r. (I NOZP 3/19), której nadał moc zasady prawnej. Podkreślono w niej, że Sąd Najwyższy ma obowiązek uwzględnić wykładnię dokonaną przez TSUE, a w kwestii tego, czy uregulowanie ustawowe jest w kolizji z prawem Unii Europejskiej orzekać na podstawie art. 91 ust. 3 Konstytucji RP, z zastrzeżeniem wyłącznych kompetencji TSUE do orzekania w przedmiocie znaczenia regulacji wspólnotowych (postanowienie pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego z 19 grudnia 2006 r., P 37/05).

Rozpoznając wniosek, Sąd Najwyższy uwzględnił podniesiony przez obrońcę fakt, że przed Trybunałem Konstytucyjnym toczy się postępowanie w sprawie SK 32/21, zainicjowane skargą złożoną 22 lutego 2019 r., o zbadanie zgodności art. 77 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 23, ze zm.) z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP, dotyczącą możliwości orzekania przez sędzię sądu rejonowego w sądzie wyższej instancji na podstawie delegacji Ministra Sprawiedliwości.

W świetle powyższego Sąd Najwyższy postanowił skorzystać z uregulowania art. 22 § 1 k.p.k. Przepis ten stanowi, że jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności, jeżeli nie można ująć oskarżonego albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody. W postanowieniu składu 7. sędziów Sądu Najwyższego z 14 października 2015 r. (I KZP 10/15) Sąd Najwyższy wskazał na potrzebę zastosowania wykładni rozszerzającej art. 22 § 1 k.p.k. i podkreślił, że przeszkodą dla stwierdzenia dopuszczalności zawieszenia postępowania karnego z uwagi na postępowanie prejudycjalne toczące się przed TSUE nie może być brak wyraźnego uregulowania takiej podstawy w art. 22 § 1 k.p.k. Pogląd ten przywołał i przyjął Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniach z 30 czerwca 2020 r., I NWW 42/20, 4 listopada 20210 r., NWW 72/20 oraz z 16 marca 2021 r., I NWW 10/21. Sąd Najwyższy w niemniejszym składzie podziela stanowisko wyrażone we wskazanych judykatach, jak również nie znajduje przeszkód do zastosowania wskazanej interpretacji względem orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, w szczególności w sprawie odnoszącej się do kwestii niezawisłości sędziów i niezależności sądu.

W związku z powyższym Sąd Najwyższy na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. zawiesił postępowanie w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędzi L. S. – delegowanej przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia obowiązków w Sądzie Okręgowym w Ł. do czasu wydania przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia w sprawie SK 32/21. Jednocześnie Sąd Najwyższy ponownie podkreśla,

że w świetle art. 26 § 2 zd. 3 u.SN przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

I.n